

ЗАТВЕРДЖЕНО

Розпорядження начальника обласної
військової адміністрації
12.06.2024 № 496/2024-р

СТРАТЕГІЯ **попередження та зменшення вживання тютюнових виробів** **у Хмельницькій області на 2024-2028 роки**

Висока поширеність вживання тютюнових виробів в Україні є одним з ключових факторів ризику неінфекційних захворювань. Унаслідок куріння щороку передчасно помирають у середньому 130 тисяч українців (з них близько 13 тисяч – пасивні курці), що становить 12% від загальної смертності.

Дві п'ятих усіх смертей від інсульту у віці до 65 років пов'язані з курінням.

Куріння подвоює ризик ішемічного інсульту та збільшує ймовірність геморагічного інсульту у 4 рази.

У некурців вплив вторинного тютюнового диму підвищує ризик інсульту на 20-30 відсотків.

200 тисяч людей щорічно помирає через вплив тютюнового диму на роботі.

Від хвороб та смертності, спричинених вживанням тютюну, економіка України щороку втрачає 3,2% валового внутрішнього продукту (через витрати на лікування та втрату працездатності населення через куріння). Загалом досі 23% дорослих (від 15 років) та майже 15% підлітків (13-15 років) вживають тютюнові вироби, а 18,4% – курять електронні сигарети.

Як свідчить проведене Київським міжнародним інститутом соціології у квітні 2023 року дослідження щодо поширеності вживання тютюнових та нікотинових виробів в Україні, з початком повномасштабної війни в Україні 42,3% респондентів відповіли, що це ніяк не вплинуло на інтенсивність їхнього споживання тютюну або нікотину; 40,2% зазначили, що почали вживати трохи більше або значно більше тютюну або нікотину; 12,6% повідомили, що почали споживати менше або значно менше. Водночас 63,1% респондентів планують відмовитися від куріння.

На виконання Закону України “Про ратифікацію Рамкової конвенції Всесвітньої організації охорони здоров'я із боротьби проти тютюну” докладено багато зусиль для захисту населення від тютюну. Зобов'язання щодо реалізації положень цієї конвенції включено до Угоди про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Саме завдяки цьому на національному рівні розроблено законодавство з контролю над тютюном, що визначає основні принципи та напрями державної політики щодо запобігання тютюнокурінню, зниження рівня вживання тютюнових виробів серед населення, обмеження доступу до них дітей, охорони здоров'я населення від шкоди, заподіяної їхньому здоров'ю внаслідок

розвитку захворювань, інвалідності, а також смертності, спричинених курінням тютюнових виробів чи іншим способом їх вживання.

Законом України “Про внесення змін до деяких законів України щодо охорони здоров’я населення від шкідливого впливу тютюну” (далі – Закон) запроваджено додаткові правила щодо захисту бездимного середовища: заборонено паління, вживання та використання тютюнових виробів, предметів, пов’язаних з їх вживанням, трав’яних виробів для куріння; використання електронних сигарет, пристроїв для споживання тютюнових виробів без їх згоряння; кальянів, а з 11 липня 2023 року – заборонено ароматизовані сигарети і тютюн для самокруток, також заборонено рекламу та стимулювання продажу пристроїв для вживання тютюнових виробів, використання електронних сигарет. З 11 січня 2024 року згідно з нововведеннями виробники мають розміщувати на упаковках (до 65% від площі пачки) із сигаретами оновлені графічні та текстові зображення медичних попереджень про шкоду і наслідки куріння, розроблених Міністерством охорони здоров’я і затверджених Міністерством юстиції України, а також має бути інформаційний напис про вміст нікотину та смоли в диму однієї сигарети (щодо сигарет).

У Законі чітко визначено перелік місць, де заборонено куріння тютюнових і нікотинових виробів, та встановлення знаків щодо заборони куріння. Крім того, недотримання вимог Закону передбачає накладення штрафних санкцій на порушників. Суб’єкти господарювання повинні забезпечити дотримання антитютюнового законодавства у своїх закладах та установах.

Втручання тютюнової індустрії, яка намагається обминути деякі законодавчі вимоги, сповільнює темп зменшення поширеності куріння. Неоднозначність трактування Закону України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо заборони реклами, спонсорства та стимулювання продажу тютюнових виробів” щодо реклами у місцях продажу стало причиною того, що вітрини магазинів та кіосків перетворилися на рекламні майданчики, а неналежний контроль за виконанням заборони про рекламування тютюну призвів до наявності промоутерів, які пропонують різноманітні бренди тютюнових виробів. Це ускладнює виконання Закону України “Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров’я населення” щодо заборони нелегальної торгівлі тютюновими виробами (реалізація товарів без акцизів, без ліцензій), продажу тютюнових виробів неповолітнім тощо.

Стратегія та План заходів щодо реалізації Стратегії попередження та зменшення вживання тютюнових виробів у Хмельницькій області на 2024-2028 роки (далі – План заходів) відповідають Цілям сталого розвитку України на період до 2030 року, затвердженим Указом Президента України 30 вересня 2019 року, та спрямовані на зменшення поширеності куріння.

Завдання Плану заходів Стратегії відповідають виконанню Рамкової конвенції Всесвітньої організації охорони здоров’я із боротьби проти тютюну, а саме:

- статті 5 “Загальні зобов’язання”;
- статті 8 “Захист від впливу тютюнового диму”;
- статті 12 “Освіта, передача інформації, підготовка та інформування населення”;
- статті 13 “Реклама, стимулювання та спонсорство тютюнових виробів”;
- статті 14 “Заходи зі скорочення попиту, які стосуються тютюнової залежності й припинення вживання тютюну”;
- статті 15 “Незаконна торгівля тютюновими виробами”;
- статті 16 “Продаж неповнолітніми і неповнолітнім”;
- статті 16 “Фінансові ресурси”.

Ситуація з поширеністю тютюнокуріння у Хмельницькій області

За даними Головного управління статистики у Хмельницькій області, під час проведення вибіркового опитування домогосподарств у 2021 році серед осіб у віці 12 років і старше шкідливу звичку курити мали 140 тис. 200 осіб або 13,3% населення.

32% респондентів зазначили, що вони курять понад 20 років, 20% (а це кожний п’ятий) мають стаж куріння від 16 до 20 років, серед початківців (тривалість куріння від 1 року до 5) цю шкідливу звичку мають 10,6% осіб.

До 5 сигарет за добу викурювали 5% курців, до 10 сигарет – 38,7%, а понад 20 сигарет – 10% респондентів.

Куріння значною мірою спричиняє розвиток хвороб серцево-судинної та дихальної системи, онкологічних захворювань. Так, протягом 2022-2023 років 51,14% населення хворіли серцево-судинними захворюваннями, у тому числі інфарктами та інсультами, а 31,82% – хворобами органів дихання.

У 2022 році у Хмельницькій області від хвороб серцево-судинної системи померли 7974 особи, від онкозахворювань – 1854, у 2023 році – 7675 та 1997, відповідно.

Мета, завдання, очікувані результати реалізації Стратегії

Метою цієї Стратегії є створення ефективного механізму міжсекторальної взаємодії щодо контролю над тютюном на обласному рівні та зменшення поширеності тютюнокуріння серед населення Хмельницької області.

Завдання Стратегії

1. Створення координаційного механізму попередження та зменшення вживання тютюнових виробів контролю за дотриманням законодавства у сфері тютюнокуріння.

2. Забезпечення механізму системного проведення інформаційних кампаній, заходів для інформування населення та медіазаходів з метою підвищення рівня обізнаності населення зі змінами в антитютюновому законодавстві, впливу

тютюнових та нікотиновмісних продуктів та їх замінників на здоров'я та соціально-економічний добробут людини.

3. Сприяння наданню допомоги у відмові від куріння.

4. Забезпечення реалізації основних напрямів державної політики щодо запобігання тютюнокурінню, зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення.

Очікувані результати

1. Зменшення кількості порушень унаслідок посилення контролю за дотриманням чинного антитютюнового законодавства.

2. Підвищення рівня обізнаності населення про зміни в антитютюновому законодавстві, шкоду від вживання тютюнових виробів, пристроїв для куріння, небезпечні наслідки впливу вторинного тютюнового диму.

3. Збільшення кількості заходів щодо сприяння наданню допомоги у відмові від куріння шляхом надання кваліфікованої медичної допомоги.

4. Упровадження заходів з діагностики та лікування залежності від тютюну на рівні первинної медико-санітарної допомоги.

5. Сприяння фінансуванню заходів і робіт, спрямованих на обмеження вживання тютюнових виробів.

6. Забезпечення проведення регулярного моніторингу за дотриманням антитютюнового законодавства.

Заступник начальника обласної
військової адміністрації

Володимир ЮР'ЄВ